

Rektor

John Bauergymnasiet i Karlshamn
Kungsgatan 61
374 38 Karlshamn

2010-06-03

1 (9)

Dnr: 40-2009:1887

Huvudman

ATT: Per-Erik Lorentzon
C/O John Bauer Organization
Kaserngatan 12
553 05 Jönköping

Kvalitetsgranskning - Svenska i gymnasieskolan på IT-programmet vid John Bauergymnasiet, Karlshamns kommun

Sammanfattande bedömning:

- Skolinspektionen bedömer att en genomtänkt och gemensam samverkan mellan lärarna i svenska och i karaktärsämnena saknas. Detta är mer framträdande vad gäller Svenska B än Svenska A. Då det saknas kunskap och förutsättningar för att få samverkan till stånd behöver rektor ta ett större ansvar för att både tillgodose detta behov samt se till att utrymme ges till gemensamma reflektioner och diskussioner.
- Skolinspektionen bedömer att anpassningen av svenskämnet mot studieinriktningen behöver utökas.
- Skolinspektionen bedömer att skolan i hög grad utgår från den enskilde elevens behov, förutsättningar och erfarenheter.
- Skolinspektionen bedömer att eleverna i hög grad erbjuds inflytande, men skolan behöver arbeta med att motivera eleverna att ta större aktiv del i innehållsliga frågor.
- Skolinspektionen bedömer att rektor behöver ta ett större ansvar för att resultaten i ämnet svenska systematiskt följs upp och analyseras.

Inledning

Skolinspektionen genomför en kvalitetsgranskning av svenskämnet i gymnasieskolan under höstterminen 2009. Granskningen av IT-programmet vid John Bauergymnasiet i Karlshamns kommun ingår i detta projekt.

Övergripande information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens webbplats (<http://www.skolinspektionen.se/Kvalitetsgranskning/>).

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar ska bidra till förbättrad måluppfyllelse genom att tydliggöra behov av utveckling inom prioriterade områden, så att skolor, övriga verksamheter och huvudmän ges ökade förutsättningar för att genomföra förbättringar.

Skolinspektionens kvalitetsgranskningar initieras med utgångspunkt i en nationell risk- och väsentlighetsanalys. Med denna som grund inriktas kvalitetsgranskningen mot områden i behov av förbättring samt mot huvudmän och/eller skolor. Dessa granskas utifrån i förväg fastställda perspektiv och frågeställningar.

Resultatet av Skolinspektionens kvalitetsgranskning redovisas dels i en övergripande rapport, dels i rapporter med bedömningar för varje granskad skola. Där tar Skolinspektionen ställning till om skolan uppfyller skolförfattningarnas krav och med vilken kvalitet arbetet bedrivs. I de fall behov av åtgärder framkommit ansvarar skolan/huvudmannen för att åtgärder vidtas.

Syftet med granskningen är att bidra till ökad måluppfyllelse i ämnet svenska. Den övergripande rapporten förväntas bidra till en nationell diskussion och en kvalitetshöjning i gymnasieskolans svenskundervisning. Den kunskap som projektet tar fram förväntas bli ett redskap för skolutveckling med avseende på anpassning till elevernas studieinriktning i ämnet, delaktighet samt grupp- och individanpassning i de granskade skolorna. Kvalitetsgranskningen genomförs i kurserna Svenska A och B på elprogrammet, omvårdnadsprogrammet, medieprogrammet samt barn- och fritidsprogrammet. Kvalitetsgranskningen genomförs på 42 skolor och i urvalet ingår skolor med såväl kommunala som fristående huvudmän.

IT-programmet på John Bauergymnasiet har ingått i kvalitetsgranskningen och resultatet redovisas i detta beslut. Underlaget till beslut består av en webbaserad enkät till elever och undervisande lärare i kurserna Svenska A och B. Vidare består underlaget av dokument från skolan samt av information som samlats in vid besök på skolan den 24 och 25 november 2009. I skolan genomfördes intervjuer med lärare, elever och skolledning samt genomfördes klassrumsobservationer. Beslutet grundar sig också på annan information som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller annat offentligt material. Företrädare för skolan har beretts möjlighet att ge synpunkter på sakinnehållet som ligger till grund för kvalitetsgranskningens beslut.

Ansvariga för kvalitetsgranskningen vid John Bauergymnasiet har utredare Anna Sandell och utredare Marianne Linnér varit.

Fråge-/granskningsområden

Skolinspektionen har granskat två olika frågeområden.

1. Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?
2. Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Beskrivning av besökt skola och program

John Bauergymnasiet i Karlshamn är en fristående skola inom John Bauerkoncernen, vars säte finns i Jönköping. John Bauers pedagogiska koncept utgår från så kallat entreprenöriellt lärande och har teman och projekt som arbetsätt. Eleverna har långa undervisningspass, ett på förmiddagen och ett på eftermiddagen, om tre timmar inklusive paus. Skolan i Karlshamn har funnits sedan 2002 och bedriver för närvarande undervisning inom sex olika program. IT-programmet är ett specialutformat program som ligger nära det nationella elprogrammet. Lokalerna är centralt belägna i en ombyggd pastorsexpedition. Höstterminen 2009 har skolan 240 elever, varav IT-programmets 120 elever utgör den klart största andelen. Av dessa är endast tre elever flickor.

I ledningen finns en rektor och en biträdande rektor, samt en programansvarig/profillärare för varje program. Inför läsåret 2009/10 ombildades arbetslagen så att det nu finns tre stycken, varav IT-programmet har ett eget. Skolan har haft stor omsättning av lärare och svårigheter att rekrytera behöriga lärare inom vissa ämnen, främst matematik och några karaktärsämnen, dock inte svenska. Båda lärarna som för närvarande undervisar i svenska på IT-programmet är behöriga. En av dem har haft en fast anställning vid skolan sedan 2003 och den andra har ett vikariat sedan början av 2009.

Resultat 2008 för IT-programmet John Bauergymnasiet i Karlshamn				
Genomsnittlig betygspoäng på programmet	Genomsnittlig betygspoäng i svenska för de som fick slutbetyg		Andelen elever med minst G i svenska av de som fick slutbetyg	
	Svenska A	Svenska B	Svenska A	Svenska B
10,4	10,8	7,7	100 %	73,3 %

Skolverkets statistik 2009-10-16

Skolinspektionens iakttagelser och bedömningar

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

Under läsåret 2008/09 omorganiserades arbetslagen vid John Bauergymnasiet i Karlshamn. Från att tidigare ha varit två är de nu tre utifrån principen att kärnämneslärare och karaktärsämneslärare har sin huvudsakliga undervisning inom det eller de program de genom arbetslaget är knutna till. Från skolledningens sida är utgångspunkten det framtida yrket, vilket utifrån dennas perspektiv är det som utgör helheten för utbildningen och för eleverna som deltar i den. Omorganiseringen har bidragit till att det nu finns en större elevfokusering menar skolledningen. Arbetslaget kring IT-programmet har tidigare haft en karaktärsämneslärare som så kallad proffillärare, men inför läsåret 2009/10 beslöt rektorn att placera en kärnämneslärare, en svensklärare, på denna position. Både skolledning och lärare vittnar om att dessa förändringar bidragit till positiva effekter vad gäller samverkan. Eller, snarare, positiva effekter vad gäller incitament till samverkan. Skolledning och lärarlag menar att man ännu inte nått fram till en tydlig och genomtänkt samverkan, men att man genom omorganiseringen lagt en mycket bra grund.

Vid tiden för kvalitetsgranskningen är cirka två timmar per vecka avsatt till programarbetslaget att träffas. Hittills har den tiden under det aktuella läsåret mest behövts användas till praktiska saker samt till arrangemang som exempelvis öppet hus och marknadsföring. Lärarna upplever att tiden inte räcker till att även ha pedagogiska diskussioner i någon större omfattning. Från lärarhåll efterfrågas därför en sammanhängande planeringstid, som en del av skolans planeringsveckor, i slutet av vårterminen där man särskilt kan ägna sig åt detta. Den skulle bland annat ge möjlighet att sitta ner och titta på varandras kursplanemål som man i nuläget bedömer att man inte har tillräckligt ömsesidiga kunskaper om. De kursplaner man har kännedom om är de som man, via de lärare som man haft samarbete med, efter hand tagit del av. Sådana samarbeten, som använts till samverkan mellan olika kurser, sker dock på initiativ av enskilda individer. Exempelvis används den gemensamma rasten som alla lärare har till informella möten där sådana initiativ kan tas. Från skolledningen är man tydlig med att man vill få till stånd samverkan, vilket även lärarna uppfattat. Än har inte rektor gett klartecken för att särskild sammanhängande tid kan avsättas vid planeringsveckorna, även om han ställer sig positiv till det. Rektor förklarar det med att det dels uppfattas finnas tillräckligt med tid avsatt varje vecka, dels att det ännu inte kunnat fastställas om det är möjligt rent tidsmässigt. Även bland lärarna framförs att en sådan sammanhängande planeringstid, trots önskemål och förväntade förtjänster, kan vara problematisk, då man även har behov av ämnesvisa konferenser. I dagsläget finns exempelvis ingen gemensam grundplanering för svenskämnet.

Utbildningen vid IT-programmet saknar dock inte samverkan. Vid Skolinspektionens besök beskrivs några exempel där man provat att genomföra genomtänkta samverkansprojekt mellan svenska och något eller några andra ämnen. Hittills har man provat i liten skala, vilket är en medveten strategi. Eftersom samverkan hittills inte fungerat vill man starta småskaligt för att undvika att ett projekt misslyckas och att det i sin tur

sedan ger återverkningar på det fortsatta arbetet. Lärarna förmedlar dock att de har stort utrymme för eget planerande och för tankar kring samverkan. Likaså lyfts den lilla skolans stora möjligheter till spontana arrangemang fram. För den tillsvidareanställda svenskläraren har det inneburit flera samarbeten med lärare i andra ämnen under åren. Skolinspektionen noterar också ett stort engagemang för att hitta anknytningar till elevernas studieinriktning i svenskämnet. Hittills är det dock endast kring Svenska A som samverkan skett. Lärarna hoppas kunna hitta samverkansformer och samverkansämnen även kring Svenska B så småningom. Här upplever man dock större svårigheter med att hitta bra ingångar till samverkan och säger att man heller inte har rätt verktyg för det. Kärnämneslärarna nämner även att kursutläggningen som den ser ut nu kan försvåra samverkansprojekt, då lämpliga kurser inte ligger parallellt. Även APU nämns som en till viss del försvårande faktor.

Svårigheterna med att hitta samverkansformer och samverkansämnen där Svenska B ingår gäller även till viss del anpassningen till studieinriktningen. Svensklärarna förmedlar att det är lättare att anpassa än att samverka kring kurs B och vad Skolinspektionen uppfattar förekommer viss anpassning inom Svenska B. Detta anges dock i första hand till användning av olika typer av presentationstekniker. Även skolledningen påtalar svårigheter i att anpassa Svenska B. Här förs tankar fram om att man i utbildningen som helhet även behöver se till att man utbildar elever mot fortsatta studier vid högskola och universitet, samt att lärarna även behöver tillgodose behovet av att nå andra mål och krav som att exempelvis förbereda eleverna för nationella provet i Svenska B.

Skolan har en relativt hög andel elever som inte når upp till betyget Godkänt i svenskämnet. En bakomliggande orsak ser skolledning och lärare i att elevgruppen är mycket heterogen vad gäller studieambitioner. Detta försöker man bemöta på flera sätt, varav individanpassning är ett av de främsta verktygen (se vidare under nästa frågeställning). Ingen insats har haft som uttalat mål att skapa helhet för eleverna utifrån studieinriktningen för att om möjligt förbättra måluppfyllelsen, även om skolledningen med tydlighet framhåller vikten av helhetsperspektivet. Skolledningen är också tydlig med att man från John Bauerkoncernen centralt fått direktiv att arbeta med att förbättra måluppfyllelsen i Matematik B, vilket gjort att det är där man lagt sina insatser i första hand. Av elevenkäten framgår att eleverna har mycket varierande uppfattningar om i vilken utsträckning samverkan och anpassning förekommit. Denna variation bekräftas vid intervjuerna. Vidare framkommer det från eleverna att deras önskemål om att anpassning och samverkan finns är högst varierande. Några tycker att det är mycket bra, medan några efterfrågar en renodling av svenskämnet. Lärarna å sin sida tycker sig ha märkt att de elever som ser att det är ett samarbete nog ser en vinst, medan det kan vara mer svårbegripligt för andra. Lärarna har heller inte märkt att eleverna på IT-programmet efterfrågar en starkare renodling av svenskämnet, vilket de själva menar kan ha sin förklaring i att samverkan helt enkelt varit sparsam. Lärarnas egna resonemang om att nå framgång med elevgruppen tar sin utgångspunkt i faktorer som personkemi, att själv vara positiv samt att vara tydlig och ha en tydlig struktur. Om inte sådana faktorer finns på plats menar de att man har svårigheter att nå framgång oavsett hur mycket man anpassar eller samverkar.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att det finns goda incitament och stort intresse för samverkan vid John Bauergymnasiet i Karlshamn, men att detta även behöver realiseras. I nuläget saknas samverkan i stor omfattning och det faller på individer att se till att det kommer till stånd. De samverkansprojekt som trots allt finns berör uteslutande Svenska A, varför samverkan där Svenska B finns med behöver komma till stånd. Både lärare och skolledning uppger att de saknar rätt kunskap om hur en sådan samverkan kan komma till stånd, varför Skolinspektionen bedömer att det behövs fortbildning kring detta. Skolinspektionen bedömer vidare att utrymme behöver ges till pedagogiska diskussioner både inom svenskämnet och mellan svenskämnet och IT-programmets karaktärsämnen. I nuläget finns inte utrymme för detta i arbetslaget. Skolinspektionen bedömer att det finns inslag av anpassning av ämnet mot studieinriktningen, men att det finns utrymme att vidareutveckla anpassningen till studieinriktningen i undervisningen i Svenska A och B.

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Eleverna ska ha möjlighet att ha inflytande och medbestämmande på såväl innehåll som former för undervisningen (Läroplanen för de frivilliga skolformerna, Lpf, 94 2.3). Skolan måste därför vara tydlig med vilka mål utbildningen har, hur betygskriterierna ser ut, vilket innehåll en kurs har och vilka arbets- och examinationsformer som finns (Lpf 94 1.1). Detta tillgodoses på ett gott sätt inom undervisningen i svenska vid IT-programmet vid John Bauergymnasiet i Karlshamn. Lärarna arbetar systematiskt med att förmedla mål och betygskriterier och eleverna uppger sig ha god förståelse för dessa. Vid inledningen av en kurs eller kursmoment går läraren tillsammans med eleverna igenom *vad* som ska uppnås och för diskussioner om *hur* detta ska uppnås och examineras. Lärarna använder sig också av bedömningsmatriser för att åskådliggöra för eleverna vad de siktar mot och vad som krävs för att nå dit. Eleverna får även flera möjligheter till respons på sina insatser under tiden en kurs eller ett kursmoment pågår. Lärarna menar också att eleverna på IT-programmet själva är flitiga med att ge kontinuerlig respons på undervisningens upplägg, vilket ger goda möjligheter att anpassa undervisningen efter hand. Det ger också eleverna ett reellt inflytande över den undervisning de deltar i. Att ha eleverna, som de säger, "med på banan" menar lärarna är en stor framgångsfaktor för undervisningen. I årskurs 1 kan det dock vara färre elever som deltar i diskussionerna kring undervisningens utformning och det kommer också in färre förslag på upplägg. I lärarenkäten uppger lärarna att eleverna har mindre inflytande över innehållet, men desto mer kring arbetsformerna. Skolledningens uppfattning är att eleverna främst är med och bestämmer tidpunkter för inlämning och utläggning av prov. Detta för att det är svårt att få eleverna intresserade av att delta i diskussionerna kring undervisningens utformning. Skolan arbetar därför på bred front med att redan från början möta eleverna som kollegor för att engagera dem i och ta ansvar för sin egen utbildning.

Enligt lärarna ger Svenska B upphov till fler diskussioner om varför man läser kursen än vad Svenska A gör. Det är också färdighetsträningsrelaterade moment som att utöka ordförrådet, träna den språkliga förmågan, skriva mer avancerat och korrekt och liknande som står i centrum för elevernas önskningar om vad de vill bli bättre på inom svenskämnet och vad de ser för nytta av det i sammanhang utanför skolan. Skolinspektionen bedömer här att lärarna har god förmåga att även förmedla vikten av svenskämnets andra delar. Skolinspektionen bedömer också att det finns variation av arbets sätt och redovisningssätt samt att det vidgade textbegreppet är väl tillämpat. Möjligen finns en förklaring till att eleverna lyfter fram de färdighetstränande momenten, som de som upplevs som mest relevanta, i att de i enkäten generellt uppger att de inte finner den litteratur de får ta del av så intressant. Under intervjuerna nyanteras dock denna bild något och det ges exempel på litteratur som eleverna funnit både intressant, fängslande och inspirerande. Lärarna anstränger sig också för att hitta ingångar utifrån den litteratur som fångar eleverna för tillfället. Exempelvis diskuteras varför vampyr- och fantasylitteratur är så populär nu och vad som var populärt för 20 år sedan som ingång till litteraturhistoria. Samtidigt framkommer det av intervjuerna att lärarna är måna om att utmana elevernas litterära världar.

Skolan brottas med svag måluppfyllelse i svenskämnet. Utifrån den information Skolinspektionen tagit del av diskuteras detta inte i någon nämnvärd omfattning vid vare sig rektorsledda sammankomster eller när ämnesgruppen i svenska eller programarbetslaget sammanträder. Skolan uppger att förklaringen finns i att det varit brist på kontinuitet i bemanningen samt att man, som nämnts under punkten ovan, inom hela John Bauerkoncernen nu uppmanats att fokusera på Matematik B. Det har heller inte genomförts någon särskild utvärdering av svenskämnet. Däremot diskuteras de kursutvärderingar som lärarna genomför med eleverna vid medarbetarsamtalen rektorn har med lärarna. Det saknas dock inte insatser för att möta den svaga måluppfyllelsen. Det finns en så kallad studieverkstad som eleverna har tillgång till en gång per vecka och sedan innevarande läsårs start har en resurslärare anställts på 25 procent. Resursläraren kan till exempel användas under lektionstid för att öka möjligheterna till individanpassning. Överlag arbetar skolan och lärarna med att individanpassa undervisningen, både för att möta de elever som behöver extra stöd för att nå upp till minst Godkänt och för att utmana dem som aspirerar på högre betyg. Exempelvis arbetar lärarna med att ha olika nivåer på de uppgifter eleverna ska genomföra. Utifrån hur väl eleven presterar kan läraren sedan diskutera med eleven att ta en lättare eller svårare uppgift nästa gång eller fortsätta på samma linje. Studieverkstaden kan även användas av dem som vill nå Väl Godkänt eller Mycket Väl Godkänt. Lärarna upplever att de har möjlighet att ge eleverna det stöd som de behöver och eleverna upplever också att de får det. Lärarna arbetar med att få eleverna att se sina egna goda sidor och hur de arbetar bäst och var ungefär de befinner sig rent betygsmässigt. De menar att de överlag är tillmötesgående mot eleverna, att eleverna själva kan bestämma hur de vill lära in och examineras. Lärarna försöker här tillmötesgå olika önskemål genom att vid olika tillfällen erbjuda olika redovisningssätt, oftast två olika vid varje tillfälle. Skolinspektionen gör

utifrån ovanstående beskrivningar bedömningen att skolan arbetar på ett bra sätt med att möta den enskilde elevens behov, förutsättningar och erfarenheter.

Sammanfattande bedömning

Skolinspektionen bedömer att skolan på ett bra sätt möter den enskilde elevens behov, förutsättningar och erfarenheter. Eleverna ges också möjligheter att utöva inflytande på undervisningen. Betoningen ligger här på arbets- och redovisningssätt, varför Skolinspektionen bedömer att skolan även behöver arbeta med att motivera eleverna att involvera sig i innehållsfrågor. Trots det goda arbetet är måluppfyllelsen svag och skolan för inte övergripande resonemang om hur detta ska åtgärdas. Skolinspektionen gör därför bedömningen att rektor behöver ta ett större ansvar för hur måluppfyllelsen utvärderas och följs upp.

Skolinspektionens slutsatser samt rekommendationer/krav på åtgärder:

Anpassar lärarna undervisningen i ämnet till elevgruppens studieinriktning?

Arbetar lärarna för att tillsammans med eleverna välja arbetssätt och innehåll i undervisningen som utgår från den enskilda elevens behov, förutsättningar och erfarenheter?

Kvalitetsgranskningen av svenskämnet på IT-programmet vid John Bauergymnasiet i Karlshamn visar att det saknas en gemensam grund för samverkan. Det saknas helt i Svenska B, men är inte heller tillfredsställande i Svenska A. Skolinspektionen har dock uppmärksammat det goda arbete som startat i och med läsåret 2009/2010 och ser att detta kan vara en god grund för samverkan framåt. Vid Skolinspektionens besök framkom att skolan saknar kunskap för att få till stånd samverkan kring Svenska B, varför rektor behöver se till att detta behov tillgodoses. Vidare behöver anpassningen av svenskämnet mot studieinriktningen utökas så att inte olika typer av presentationstekniker utgör den större delen av detta. Kvalitetsgranskningen visar även att skolan behöver utrymme för pedagogiska diskussioner både inom svenskämnet och mellan svenskämnet och IT-programmets karaktärsämnen.

Utifrån de exempel som Skolinspektionen tagit del av, visar kvalitetsgranskningen att skolan utgår från den enskilde elevens behov, förutsättningar och erfarenheter. Eleverna erbjuds också i hög grad inflytande över sin utbildning. Betoningen ligger här på arbets- och redovisningssätt, varför Skolinspektionen bedömer att skolan även behöver arbeta med att involvera dem i innehållsfrågor.

Trots det goda arbetet med individanpassning och elevinflytande är måluppfyllelsen svag och skolan för inte övergripande resonemang om grunden till detta eller hur detta ska åtgärdas. Skolinspektionen gör därför bedömningen att rektor behöver ta ett större ansvar för att måluppfyllelsen utvärderas och följs upp.

Rekommendationer

- Att skolan utvecklar samverkan vad gäller Svenska A och upprättar samverkan vad gäller Svenska B.
- Att rektor, som ett led i utvecklingsarbetet, ser till att utrymme ges till gemensamma pedagogiska reflektioner och diskussioner.
- Att rektor ser till att behovet av kunskap för att få till stånd samverkan kring Svenska B tillgodoses.
- Att lärarna vidareutvecklar anpassningen av svenskämnet till studieinriktningen.
- Att eleverna motiveras att involveras i undervisningens innehållsfrågor i högre grad.
- Att rektor tar större ansvar för att resultaten i ämnet svenska systematiskt följs upp och analyseras.

Uppföljning m.m.

John Bauergymnasiet i Karlshamn ska senast inom sex månader från dagen för beslutet, dvs. senast den 3 december 2010 till Skolinspektionen, avdelningen i Lund, redovisa vilka åtgärder som vidtagits.

På Skolinspektionens vägnar

Lotta Kårlind
Enhetschef

Anna Sandell
Utredare

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråd Michael Erenius och utredare Marianne Linnér deltagit.

Bilaga

Författnings- och forskningsöversikt